

Mýty o jazyce a lingvistice

PSB_307 Psychologie jazyka

Podzim 2016

Mýty o jazyce a lingvistice

- Děti se učí jazyk imitací a memorováním
- Čtení a psaní jsou základní součásti jazyka
- Lingvisté se zajímají o pravopis

<http://allthingslinguistic.com/post/82231926822/what-is-language-8-myths-about-language-and>

Biatlonisté po štafetě hýřili úsměvy. Zázrak, diví se své úžasné sbírce

19. února 2014 19:30 [f](#) [t](#) [g+](#) [s](#)

Laura (Od naší zpravodajky) - Ondřej Moravec se usmíval jako sluníčko, Jaroslav Soukup tradičně spokojeně mlčel, Veronika Vítková se radovala ze své první olympijské medaile a Gabriela Soukalová se stále ještě třásla po svém osobním dramatu na střelnici. Jedno však měli čeští biatlonisté po stříbru ve smíšené štafetě společné: jako by stále nemohli uvěřit, jak úžasné výkony na olympijských hrách v Soči předvádějí.

Feministická lingvistika

Přirozený vs. Gramatický rod

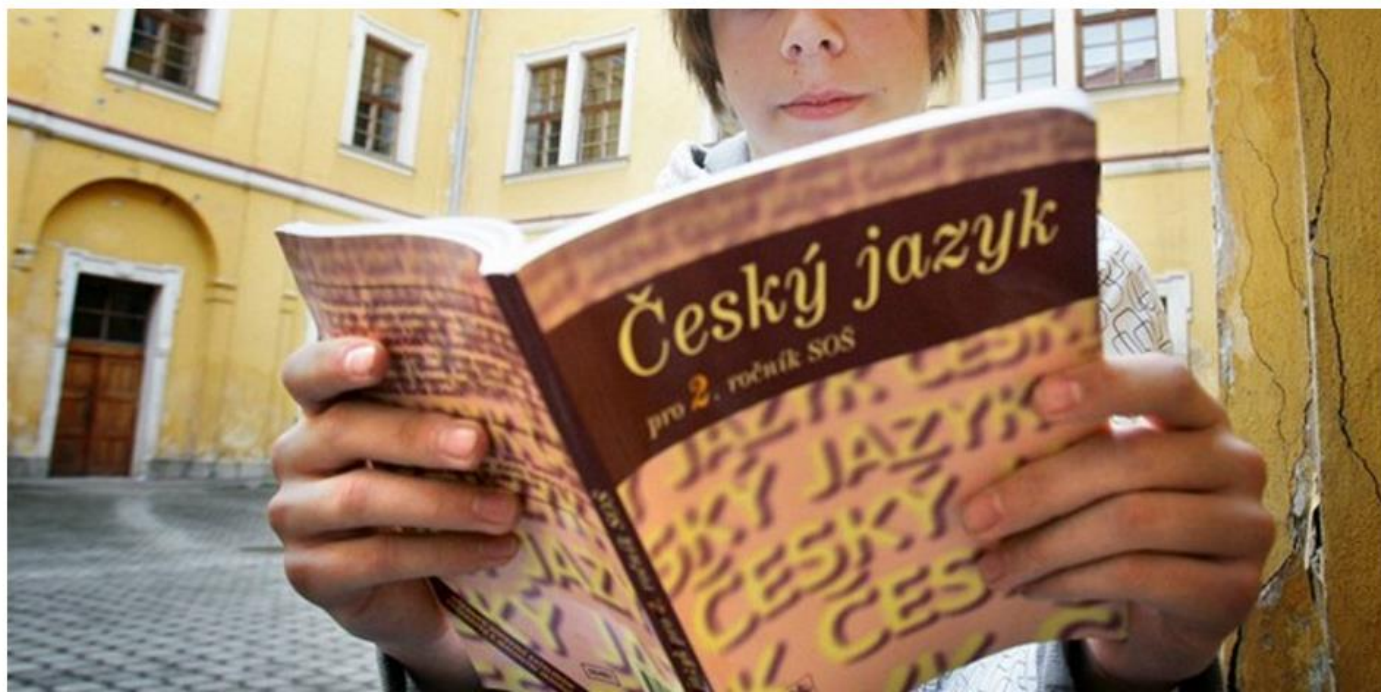
běžci (muži) vs. běžci (muži+ženy)

- morfologicky to vypadá stejně, ale sémanticky se to liší!
- zajímavý článek např. Jana Hoffmannová (1995): Feministická lingvistika?

Češtinu zasáhla epidemie slova „jakoby“. Mění smysl vět, říká pedagog

18. ledna 2016 15:48

Nejenom Libereckým krajem se šíří epidemie. Ne chřipková, ale jazyková. Školy, kanceláře, továrny, kavárny, restaurace nebo autobusové čekárny jsou nakaženy slovem „jakoby“.

„Vezměme si například větu: ‚Byl jsem včera jakoby v práci a jakoby jsem se tam málem strhal,‘ podotýká pedagog.

„Mluvčí nám chce říci, že své zaměstnání vykonával včera pořádně a poctivě. Protože je ale závislý na ‚jakoby‘, jeho věta vyzní tak, že v práci byl vlastně jen naoko, tedy jakoby. A i kdyby tam byl doopravdy, tak by vysoké nasazení pouze předstíral.“

„Jakoby“ připadá Lábusovi jako berlička, k níž lidé sahají, když se bojí převzít odpovědnost za své výroky. „On je jakoby hlupák“ nezajiskří zdaleka tak jako prosté „On je hlupák.“

„Bylo by ale dobré, kdyby lidé začali přemýšlet, co ‚jakoby‘ s jejich sdělením udělá,“ shrnuje Lábus. „Vezměme třeba větu: ‚Ona je jakoby moc dobrá holka‘. Autor říká, že ta holka si na dobrou jen hraje a ve skutečnosti to může být velká potvora.“

Desémantizace

= oslabení jazykového významu
- slovní vata

Česko prohrálo spor o pomazánkové máslo. Je to tuk, rozhodl soud

18. října 2012 10:10, aktualizováno 10:59

Česká republika definitivně prohrála dlouholetý spor o užívání názvu Pomazánkové máslo. Výrobci budou muset najít jiný název tradičního produktu. Evropský soudní dvůr rozhodl, že český výrobek nemůže mít v názvu máslo, protože má nízký obsah mléčného tuku.

Lexikalizovaný vs. Kompoziciální význam slov

„Když se soustředíme a prozkoumáme paradoxy a hříčky angličtiny, zjistíme, že hot dogy mohou být studené, temné komory mohou být osvětlené, domácí úkol je možné napsat ve škole, noční můry se mohou udát za denního světla, zatímco ranní nevolnost a snění s otevřenýma očima se může udát v noci...“

(Lederer, 1990 in Pinker, 2009, s. 438)

Význam slova a informační hodnota

Koš „na představku“

Vagóny

Označení
Spodek
Nástavba
Osobní

Fotky

Technika

Historie

Vozidla

Výstavba

samostatný okna (kdy se jim voz kape podle hmotnostního soupu - roztažije). Chodba je v osobních vozech většinou postranní. Na voze oddílového uspořádání na obrázku dole jsou popsány jednotlivé prostory půdorysu vozu.

Půdorys osobních vozů je možné prostorově rozdělit na několik základních částí:

Představek

U vozů s nástupními dveřmi u čelních stěn vozu je představek prostor mezi čelní stěnou a oddíly pro cestující. Součástí představku jsou obvykle nástupní prostory, umývárny a WC. Na představku lze ještě najít **kolo ruční brzdy**, velký odpadkový koš a **elektrickou rozvodnou skříň**, ze které je možno spouštět osvětlení a vytápění vozu.

Purismus

- snaha o „čistý jazyk“
- v č. Jan Hus, období národního obrození (Jiří Konstance, Václav Jan Rosa), Jan Václav Pohl
- dnes: viz litevština

Souvislost mezi jazykem a myšlením

Sapir-Whorfova hypotéza

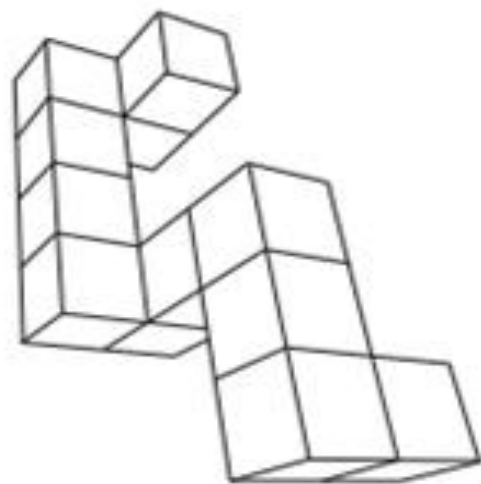
- lidské myšlenky jsou determinovány kategoriemi přístupnými jejich jazykem
- propracovanější jazyky jsou vyspělejší (např. více časů v aj)

slabší verze: Lingvistická relativita

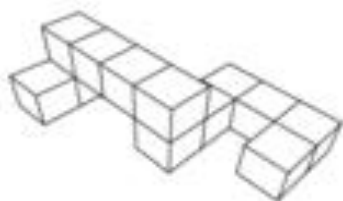
- rozdíly mezi jazyky způsobují rozdíly v myšlenkách jejich mluvčích

Ot. Lze považovat jazyk a myšlení za totéž?

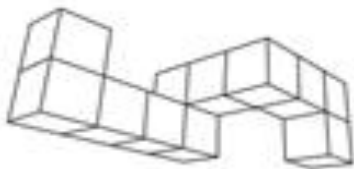
Který obrazec je shodný s předlohou?

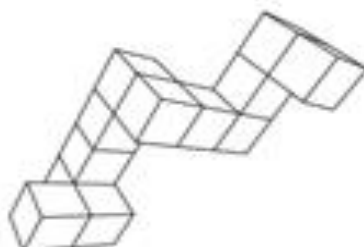
a)

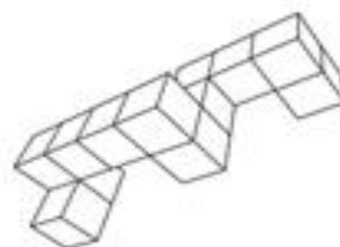
b)

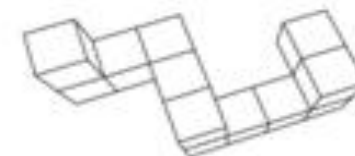
c)

d)

e)

Jazyk a myšlení

Great Eskymo Vocabulary Hoax

Je to věc jazyka nebo percepce?

Barevné kategorie – způsob, jakým barvy vidíme, stanovuje, jak se pro ně učíme slova, ne obráceně (s. 67)

Prázdný kotel – plný benzinových výparů

(více viz Pinker, 2009)

Ale: oproti tomu embodiment (George Lakoff)

A ještě k zamyšlení/pobavení/kritice na závěr

Dobrý den (nebo ahoj),

píšu Vám na doporučení od mého kamaráda, [jméno], který na Vás narazil nejspíš někde v Brně, bohužel si už nevybavím konkrétní okolnosti. Dost možná doktorandka/doktorka zabývající se podobným tématem? Hlavním důvodem má být zájem o jazyk a jeho užití v mezilidské komunikaci a následně pak zabývání se těmito fenomény na úrovni psychologického výzkumu, případně něco trochu jiného ale z obdobného soudku. Jsem (bohužel pořád ještě) v procesu výběru tématu na svou diplomku a Tomáš mi předal tento mail s tím, že by to mohlo nám oběma něco přinést. Omlouvám se, že píšu tak šíleně neurčitě, ale fakt si nepamatuju moc informací a nechcu se tu raději pouštět do nějakým doměnek apod.

Budu rád za jakoukoliv reakci.

Z Olomouce zdraví

[podpis]

Reference

- Bleuler, E. (1998): *Učebnica psychiatrie: vybrané kapitoly z 15. vydania*. Přepřac. Manfredom Bleulerem. Trenčín: Vydavateľstvo F.
- Čapek, K. (1929). Experiment profesora Rousse. In *Povídky z jedné kapsy* [pdf]. Dostupné na http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/70/povidky_z_jedne_kapsy.pdf.
- Fitzpatrick, T. (2007): Word association patterns: unpacking the assumptions. *International Journal of Applied Linguistics*, 17(3), 319–331. doi: 10.1111/j.1473-4192.2007.00172.x
- Fitzpatrick, T. , Playfoot, D., Wray, A., & Wright, M. J. (2013): Establishing the reliability of word association data for investigating individual and group differences. *Applied Linguistics*, 1-29. doi: 10.1093/applin/amt020.
- Griffith, J. J., Mednick, S. A., Schulsinger, F., & Diderichsen, B. (1980): Verbal associative disturbances in children at high risk for schizophrenia. *Journal of Abnormal Psychology*, 89(2), 125-131.
- Hills, T. (2015). Longitudinal accounts of language acquisition in monolinguals and bilinguals. *Přednáška na ICPS*, 14.3.2015, Amsterdam.
- Neuropsychiatry* (2nd ed.). By R. B. Schiffer, S. M. Rao, B. S. Fogel. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2003.

Reference II

- Kondáš , O. (1980). *Asociačný experiment*. Bratislava: Psychodiagnostika, a.s.
- Merten, T. (1993): Word association responses and psychoticism. *Personality and Individual Differences*, 14(6), 837-839.
- Merten, T. & Fischer, I. (1999): Creativity, personality and word association responses: associative behaviour in forthy supposedly creative persons. *Personality and Individual Differences*, 27, 933-942.
- Pinker (2009). *Jazykový instinkt*. Praha: dybbuk.
- Smolík, P. (1996): *Duševní a behaviorální poruchy: průvodce klasifikací, nástin nozologie, diagnostika*. Praha: Maxdorf/Jesenius.
- Spitzer, M., Braun, U., Hermle, L., & Maier, S. (1993). Associative semantic network dysfunction in thought-disordered schizophrenic patients: Direct evidence from indirect semantic priming. *Biological Psychiatry*, 34, 864-877.
- Sternberg, R. J. (2009). *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál.

Internetové odkazy:

<http://www.vagony.cz/vagony/osobni.html>